کرسی نظریه‌پردازی «چیستی فلسفه دین و مسایل آن»

کرسی نظریه‌پردازی با موضوع «چیستی فلسفه دین و مسایل آن»، با حضور اندیشمندان حوزه در پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی برگزار شد.

دکتر محمد محمدرضایی، نظریه‌پرداز این کرسی گفت: چند سالی است که فلسفه دین در جامعه مطرح شده و در دانشگاه‌ها نیز رشته‌ای به عنوان فلسفه دین تأسیس شده است، ولی هنوز تعریفی از فلسفه دین ارائه نشده است. وی با بیان این‌که۲۰سال پیش، نخستین کتاب مربوط به فلسفه دین را به زبان فارسی ترجمه کرده‌ام اظهار داشت: در ابتدای امر، شاید این مسئله واضح به نظر برسد، اما تعریف فلسفه دین، حتی در جهان غرب، بسیار مشکل و مناقشه‌آمیز است و هنوز پاسخ روشنی به این مشکل داده نشده است و تعریض که در کشورهای غرب مطرح است نیز در بسترهای خاصی است که آن بستر در کشور ما وجود ندارد.

وی به تعریف «جان هیک» در مورد فلسفه دین اشاره کرد و گفت: این دانشمند معتقد است، فلسفه دین تفکر فلسفی در باب دین است که این تعریف مبتنی بر پیش‌فرض‌هایی است؛ از جمله این‌که: ۱. فلسفه دین وسیله‌ای برای آموزش دین نیست؛ ۲. فلسفه دین، شاخه‌ای از الهیات نیست، بلکه شعبه‌ای از فلسفه است؛ ۳. فلسفه دین، جزئی از قلمرو موضوعات دینی نیست و... که این پیش‌فرض‌ها باید به اثبات برسند، در حالی‌که

هنوز به اثبات نرسیده‌اند.

عضو هیئت علمی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، به نقل از یکی دیگر از متفکران فلسفه دین گفت: فلسفه دینی که در غرب شکل گرفته، مبتنی بر یک بستر تاریخی است که ممکن است این بستر در مشرق‌زمین درست نباشد. در غرب، بین فلسفه و دین تمایزی وجود دارد که این تمایز در شرق وجود ندارد. این متفکر قائل است: اگر فلسفه از دین متمایز نباشد، ما هیچ فلسفه دینی نخواهیم داشت.

دکتر محمدرضایی با اشاره به این مطلب که در غرب، فلسفه و دین از یکدیگر متمایزند، بیان داشت: تفکیک‌پذیری فلسفه از دین در جهان غرب، به خاطر تأثیری است که غرب از یونان باستان پذیرفته و علمی به نام فلسفه دین بناشده است، چراکه در یونان باستان شاخه فلسفه، وجهه غالب بود و بیشتر متفکران بزرگ از قشر فیلسوفان بودند، ولی در شرق، ادیان شرقی با فلسفه جدایی نداشتند؛ حتی بسیاری از ادیان شرقی، خود مکتب فلسفی بودند. چیزی که فلسفه یونانی را از دین جدا می‌کرد، روش آنها بود؛ یعنی این‌که اعتماد بر عقل داشتند و بر اساس عقل، سعی می‌کردند پاسخ‌های مناسب به سؤالات بدهند. فلسفه غرب نیز از فلسفه یونان الگو گرفت و اکنون از دین جداست و فیلسوفان بزرگ مغرب‌زمین، کاری به دین ندارند و یا مخالف دین‌اند و یا معارض آن.

در ادامه کرسی نظریه‌پردازی، حجةالاسلام والمسلمین ساجدی، عضو هیئت علمی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، به عنوان اولین ناقد به نقد و بررسی تعاریف ارائه‌شده از فلسفه دین پرداخت و گفت: تعریف نظریه را باید روشن کنیم و ببینیم هدف ما از آن نظریه چیست و این نظریه با توجه به هدفی که دنبال می‌کند، چه مشکلاتی را از میان بر می‌دارد بر این اساس می‌توان گفت: این شاخه در این تعاریف لحاظ نشده است.

وی در ادامه بیان دیدگاه خود، نسبت به تعاریف ارائه‌شده اظهار داشت: غایت و هدف

این تعاریف، مشخص نیست که در مقام ردّ فلسفه دین است یا اثبات آن؛ از سویی دیگر، تعریف فلسفه دین، تابعی از تعریف فلسفه و دین است و این در حالی است که تا از خود فلسفه و دین تعریف درستی ارائه نگردد، تعریف فلسفه دین نیز درست نخواهد بود.

حجةالاسلام والمسلمین ساجدی افزود: عمومیت و شمول این تعریف نسبت به این‌که آیا فلسفه همه ادیان را در این تعریف می‌توان لحاظ کرد یا نه، مشخص نیست.

حجةالاسلام‌والمسلمین قائمی‌نیا، عضو هیئت علمی دانشگاه باقرالعلوم هم به عنوان دومین ناقد، با اشاره به این مطلب که نظریات در جاهایی مطرح می‌شوند که یک معضل وجود داشته باشد، تصریح کرد: در این تعاریف معضل و مشکلی به چشم نمی‌خورد و بر فرض هم معظلی وجود داشته باشد، که خواسته باشید آن را حل کنید، این تعاریف باید ویژگی‌های نظریه را داشته باشد، در حالی‌که تعاریف فلسفه دین، از چنین ویژگی‌هایی برخوردار نیستند. عضو هیئت علمی دانشگاه باقرالعلوم در ادامه نقد و بررسی تعاریف فلسفه دین بیان داشت: با توجه به این‌که ویژگی این شاخه از علوم، طوری است که تکثر تعریف به دنبال دارد و در شرایط مختلف، تعاریف متفاوتی پیدا می‌کند، نمی‌توان تعریف جامعی از این علم ارائه داد.

در ادامه این نشست، حجةالاسلام والمسلمین خسروپناه به عنوان آخرین ناقد، با بیان این مطلب که نمی‌توان به سادگی از فلسفه دین و چیستی آن، تعریفی جامع ارائه داد، گفت: در تعاریفی که در این نشست ارائه شد، دیدگاه‌های گذشته در رابطه با فلسفه دین به صورت شفاف مطرح نشده و روش‌شناسی آن (منطقی، تاریخی) در این تعاریف مشخص نیست.

پژوهشکده علوم کتابداری و مأخذشناسی تأسیس می‌شود

تولیت کتابخانه آیةاللّه العظمی مرعشی‌نجفی گفت: پژوهشکده علوم کتابداری و مأخذشناسی در شهرک پردیسان قم، به مساحت ۱۳ هکتار با امکانات رفاهی و اقامتی برای اساتید و طلاب حوزه‌های علمیه تأسیس می‌شود. به گزارش مرکز خبر حوزه، حجةالاسلام والمسلمین دکتر سیدمحمود مرعشی نجفی در حاشیه بازدید وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی از کتابخانه آیةاللّه‌العظمی مرعشی اظهار داشت: این مرکز، علاوه بر پژوهشکده علوم کتابداری و مأخذشناسی، محلی برای آموزش نسخه‌شناسی و هم‌چنین مکانی جهت اقامت استادان حوزه علمیه، میادین ورزشی برای طلاب و امکانات رفاهی دیگر است که برنامه‌ها و طرح‌های آن در دست بررسی است. فرزند مرحوم آیةاللّه‌العظمی مرعشی نجفی، به مشکلات کتابخانه‌های ایران اشاره کرد و گفت: یکی از مشکلات این کتابخانه، عدم اطلاع و آگاهی از تازه‌های نشر است و حتی گاهی این کتابخانه‌ها بعد از دو سال از انتشار کتابی، مطلع می‌شود، که نایاب و

تهیه کردن آن غیر ممکن است. وی افزود: در تعاملی که بعد از انقلاب با کتابخانه کنگره آمریکا داشتیم، خواستار فهرستی از اسامی کتب عربی منتشر شده بعد از انقلاب بودند، که بیش از ۱۸۰۰ کتاب به آن‌ها معرفی شد که اعلام کردند، فقط ۱۷ جلد از آن‌ها را این کتابخانه ندارد، در حالی که کتابخانه آیةاللّه مرعشی، بیش از ۴۰۰ جلد از همین کتاب‌ها را نداشت و این امر نشان دهنده ضعف در اطلاع رسانی و آگاهی مراکز و مؤسسات جمع‌آوری، کتاب از تازه‌های نشر است. حجةالاسلام والمسلمین مرعشی عنوان کرد: هزینه‌های ارسالی کتاب به خارج از کشور، به دلیل حذف ردیف بودجه و عدم حمایت از پست کتاب‌های صادر شده به خارج، مشکلاتی را برای کتابخانه‌های مهم کشور به‌وجود آورده، که باید تخصیص این ردیف بودجه احیا شود. وی در پایان، با اشاره به غنا و اهمیت کتاب‌های این کتابخانه خاطرنشان کرد: نه تنها نسخ خطی بر غنای این کتابخانه افزوده است، بلکه وجود برخی کتب ارزشمند چاپی نیز کمتر از نسخ خطی نیست و این مجموعه با توجه به حملات مغول به کتابخانه‌های آن زمان، توانسته کتاب‌های قابل توجهی را گردآوری و با استفاده از تجهیزات لازم، از نابودی آن‌ها جلوگیری کند.

تشرف سالانه طلاب مدرسه علمیه علم‌الهدی به عتبات عالیات

برنامه سفر کربلا و مشهد هر ساله برای طلاب مدرسه علمیه علم‌الهدی برگزار می‌شود و در سفر به عتبات عالیات، با آیةالله العظمی سیستانی دیدار می‌کنند و از رهنمودهای این مرجع تقلید بهره‌مند می‌شوند.

مدیر مدرسه علم‌الهدی در گفت‌وگو با مرکز خبر حوزه، با تشریح برنامه‌های آموزشی این مدرسه گفت: با پیگیری‌های به عمل آمده و همکاری حوزه علمیه قم، سطح دو حوزه نیز به صورت رسمی در این مدرسه تدریس می‌شود.

حجةالاسلام احمد یعقوبی خاطرنشان کرد: اساتید محقق و اهل‌قلم را جذب کرده‌ایم و با وجود طلاب نخبه در این مدرسه امیدواریم وضع آموزشی طلاب، روز به روز شکوفاتر شود.

وی با بیان این‌که برنامه‌های آموزشی از ۷ صبح در این مدرسه آغاز می‌شود، ادامه داد: طلبه باید به مباحثه اهتمام داشته باشد و ساعات محدود مباحثه مشخص شده، هر چند طلاب ملزم نیستند حتماً در محل مدرسه مباحثه کنند.

مدیر مدرسه علمیه علم‌الهدی ابراز داشت: این مدرسه دارای ۱۵ حجره و ۲۵ طلبه خوابگاهی است و برای توسعه آن، در صدد تهیه زمینی در کنار مدرسه هستیم.

وی با اشاره به برگزاری دروس اخلاق گفت: برنامه‌های اخلاقی در این مدرسه به صورت منظم انجام می‌شود و طلاب هر هفته از رهنمودهای اخلاقی اساتیدی مانند حجج‌اسلام ادیب‌یزدی، صدیقی، میرباقری، نقویان، تقوی و اصلانی استفاده می‌کنند.

حجةالاسلام یعقوبی افزود: علاوه بر دروس رایج، برنامه‌های آموزشی، مانند آموزش رایانه و زبان‌های خارجی برای طلاب اجرا می‌شود.

مدیر مدرسه علمیه علم‌الهدی ادامه داد: برنامه‌های ورزشی صبح، هر روز برای طلاب اجرا می‌شود و سه نفر از آنان در رشته‌های رزمی از نفرات برتر کشور هستند.

نشست علمی معرفت‌شناسی دینی

نشست علمی معرفت‌شناسی دینی، با حضور کارشناسان، اساتید و طلاب حوزه علمیه، در سالن همایش مرکز مدیریت حوزه برگزار شد. در ابتدای این نشست، حجةالاسلام والمسلمین مهندسی با اشاره به این مطلب که بحث معرفت‌شناسی در نگاه عرفانی، از جمله مباحث کلان و عمده است، گفت: اگر این مبحث بخواهد از سرفصل‌های عرفان حذف شود، دیگر عرفان، عرفان نیست. تمام آنچه در عرفان مورد ادعا قرار می‌گیرد، این است که راه‌کارهایی ارائه می‌کند که بر اساس پیمودن آن راه‌کارها،انسان به یک سری معارف برتری دست پیدا می‌کند. چیزی که در نگاه عرفان مطرح است این است که حوزه ادراکات انسانی منحصر به دو بخش ادراکات ظاهری و باطنی و یا حسی و عقلی نیست، بلکه فراتر از این مدرکات است؛ بر این اساس، اگر انسان در مسیر صحیح و درست «ربوبیت و بندگی» گام بردارد، به منبع معارف وصل شده و متن حقایق هستی برای او تجلی پیدا می‌کند؛ اما نکته‌ای که در این نوع از معارف است، تفاوتی است که با ادراکات حسی و عقلی دارد، چراکه همه می‌توانند ادراکات حسی و عقلی داشته باشند، برای همه قابل دسترسی است ودارای قابلیت و انتقال به دیگران نیز می‌باشد، ولی معرفت‌های عرفانی از این سنخ نیستند؛ یعنی با گفتار و شنیدار به دیگران منتقل نمی‌شوند، راهی است رفتنی و دیدنی، نه این‌که صرفاً از راه دور، گزارشی را درک کنند. وی افزود آنچه در حوزه ادراکات فلسفی و عقلی مطرح است، گزارش واقعیات از راه دور است با روش‌های استدلال عقلی، اما در مسایل عرفانی، سخن از دریافت‌های شهودی است؛ یعنی چشم جان باز کن که جان بینی، آنچه نادیدنی است آن بینی. این قابل صدور نیست، یعنی شخص باید خود، مراحل سیر و سلوک را طی کند تا به دریافت‌ها و حقایق هستی دسترسی پیدا کند، ادعا این است که این دریافت‌ها قابل انتقال نیست و با ادبیات گفتاری هم به راحتی قابل تبیین نمی‌باشد، حقایقی است که باید با شهود قلبی به آن رسید.

حجةالاسلام‌والمسلمین مهندسی در پاسخ به این نظریه که ادراکات عرفانی یک احساس معنوی بیشتر نیست، بیان داشت: فرق است بین صفای نفس و طی‌کردن سیر و سلوک عرفانی برای دست‌یابی به حقایق هستی. یک وقت انسان یک سری کارهای اخلاقی روی خودش انجام می‌دهد که به واسطه آنها قلب و دل، صفای باطنی پیدا می‌کند. اگر سخن از مسئله عرفان مطرح می‌شود، تلاش‌های اخلاقی در این‌جا مقصود نیست. تلاشهای اخلاقی و زحماتی که انسان متحمل می‌شود، برای انسان صفا و پاکی نفس می‌آورد و زمینه را آماده می‌کند، ولی وقتی در معارف عرفانی سخن از دریافت‌هاست، فراتر از این نگاه اخلاقی است، یعنی انسان برای رسیدن به حقایق، باید مراحلی را پشت سر بگذارد، نه این‌که صرفاً متصف به برخی از صفات اخلاقی باشد؛ ستمگر نیست، تکبر ندارد، کینه‌ورزی نمی‌کند و... بلکه مقصود از آنچه که در عرفان و معارف عرفانی، مورد تأکید قرار می‌گیرد، رسیدن به مقام حق‌الیقین و برداشتن حجاب‌ها از سر راه دل است، به تعبیری دیگر **«الهی هب لی کمال الانقطاع الیک»** است، که **انقطاع الیک**، لازمه‌اش **انقطاع‌عنه** است، اگر انسان می‌خواهد **انقطاع الی‌اللّه** داشته باشد، باید بتواند **انقطاع عن غیراللّه** پیدا کند. سخنران این نشست علمی خاطر نشان کرد: این انقطاع‌ها در حد دستمال کشیدن روی صفحه نفس نیست، باید مجاهده و تلاش به گونه‌ای باشد که بتواند مواطن را پشت‌سر بگذارد، معراج و عروجی پیدا کند، بتواند پا روی عوالم هستی بگذارد. حجاب‌ها را برداشته و به مقامات عالیه کمال برسد. چیزی که در عرفان مطرح است، رسیدن به اصل و ریشه این تجلیات است، هر چند انسان هر جا بنگرد، جلوه حق است و جلوه خدا را می‌تواند درک کند: **«فاینما تولوا فثم وجه اللّه»** ولی این جلوه‌ها یک ریشه‌ای دارد که قرار است انسان با حرکت‌ها و معارف عرفانی به آن دست پیدا کند. تقاضای پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله از خداوند که **«رب زدنی علما»** نیز ناظر به همین مسئله است، چراکه کمال و شناخت بی‌نهایت، محدود به حدی نیست؛ هرچه تقاضای معرفت برتر کند، باز هم جا دارد و این تقاضای معرفت‌های برتر در ارتباط با رسیدن به منابع است که بتواند منبع برتر را درک کند. حجةالاسلام والمسلمین مهندسی با اشاره به این مطلب که خداوند، انبیا را برای دعوت به تعالی به سوی انسان‌ها فرستاد، گفت: معیار تعالی، درک و ادراک صوری و ظاهری نیست، بلکه معیار تعالی، معرفت است و آنچه ارزش دارد، معرفت است؛ بر این اساس است که در قرآن، معیار برتری مقربان ابرار، معرفت آنهاست. خداوند در قرآن به ایمان‌آورندگان مژده می‌دهد که به لحاظ ایمانی که آورده‌اید، رفعت مقامی پیدا می‌کنید، ولی **«والذین اوتو العلم درجات»**، اگر کسی صاحب معرفت و علم شد، درجات پیدا می‌کند و مقرب می‌شود. وی یادآور شد: امام محمد باقر علیه‌السلام نیز خوراک جان و رشد حقیقی ما را معرفت می‌داند. اینها یک ماهیت احساسی ندارد که بگوییم صاحب این معارف، فقط از یک احساس برخوردار شده است، بلکه یک واقعیتی است دست‌یافتنی که مسیر آن را عبودیت و بندگی معرفی کرده‌اند: **«ان اعبدونی هذا صراط مستقیم»**. در آیات مختلف قرآن نیز هدف آفرینش انسان، رسیدن به معرفت و یقین (مقام حق الیقین) است که در تعبیرات عرفا از آن به وصول و فنا یاد کرده‌اند. حجةالاسلام والمسلمین مهندسی با بیان این مطلب که معارف عرفانی از یک ماهیت عمیق برخوردار است، به مقام حق‌الیقین اشاره کرد و بیان داشت: وقتی انسان تمام مراحل سیر و سلوک را طی کند و بدون این‌که خطایی در کار باشد، به مرحله فنا برسد و حجاب‌ها را کنار بگذارد، این‌جاست که به حقیقةالحقایق رسیده و به مقام حق‌الیقین دست پیدا می‌کند.

خداوند، انبیا را برای دعوت به تعالی به سوی انسان‌ها فرستاد، معیار تعالی، درک و ادراک صوری و ظاهری نیست، بلکه معیار تعالی، معرفت است و آنچه ارزش دارد، معرفت است؛ بر این اساس است که در قرآن، معیار برتری مقربان ابرار، معرفت آنهاست. خداوند در قرآن به ایمان‌آورندگان مژده می‌دهد که به لحاظ ایمانی که آورده‌اید، رفعت مقامی پیدا می‌کنید، ولی «والذین اوتو العلم درجات»، اگر کسی صاحب معرفت و علم شد، درجات پیدا می‌کند و مقرب می‌شود

در ادامه این نشست، حجةالاسلام والمسلمین یزدان‌پناه با تقسیم مباحث عرفانی به سه بخش عرفان عملی، عددی و نظری، بیان داشت: عمدتا مباحث و معارف عرفانی، مربوط به ادعاهایی است که در عرفان نظری مطرح می‌شود، به عبارتی، تبیین حقایق و مدرکاتی که در عرفان عملی به وقوع می‌پیوندد، بر عهده عرفان نظری است. وی به تبیین شهود در مباحث عرفانی پرداخت و گفت: شهود در یک تقسیم‌بندی به سه قسم حسی، عقلی و قلبی تقسیم می‌شود. شهود حسی شهودی است که با حواس ظاهری آن را درک می کنیم، ولی پایه و اساس معارف عرفانی، شهود قلبی است که به دو نحو صوری و معنوی است، که در عرفان از هر دو نوع بحث می‌شود، ولی عمدتا منظور، همان شهود قلبی معنوی است. وی به تبیین شهود صوری پرداخت و افزود: شهود صوری، آن مکاشفاتی است که برای عارف از طریق قلب حاصل می‌شود، ولی عمدتاً با صوری همراه است و رنگ و شکل پیدا می‌کند؛ صورتی می‌بیند و با او صحبت می‌کند. ظاهرشدن جبرئیل به صورت دحیه کلبی، از همین نوع شهود صوری است، ولی آنچه در معارف ناب عرفانی مطرح است،شهود قلبی معنوی است که در این نوع از شهود، صورت معیار نیست، بلکه معیار، معناست و آن حقیقتی است که بی‌صورت است. شهود قلبی معنوی نیز خود به دو نوع عین‌الیقین و حق‌الیقین تقسیم می‌شود. در نوع عین‌الیقین، یک کشف معنوی رخ داده و یک حقیقتی دیده شده است، ولی در این نوع از شهود، بین شاهد و مشهود فاصله است؛ حجاب‌ها به صورت کامل کنار نرفته است؛ به عبارتی، شاهد و مشهود نسبت به یکدیگر اتحاد و عینیت پیدا نکردند. عمدتاً مباحث عرفان نظری نیز ناظر به این نوع از شهود قلبی معنوی نیست، بلکه ناظر به نوع شهود قلبی

معنوی به نحو حق‌الیقین است، که در این نوع از شهود، شاهد و مشهود نسبت به یکدیگر عینیت پیدا کرده و متحد هستند و حجاب‌ها به صورت کامل کنار رفته و حقایق هستی کاملاً درک می‌شود و تا انسان به مقام ولایت نرسد، نمی‌تواند از این حقایق نهایی عرفانی، خبر دهد. حجةالاسلام‌والمسلمین یزدان‌پناه خاطرنشان کرد در روایات و ادعیه‌ای که از امام سجاد علیه‌السلام آمده، که حضرت خطاب به خداوند عرض کرد:**«اللهم ارنی الاشیاء کما هی»**، چه بسا ناظر به این باشد که خدایا، من را به اوج قرب خود برسان، که آن‌چنان نزدیک شوم تا بتوانم اشیا را **«کما هی»** ببینم و حقایق اشیا را درک کنم. این همان دست‌یابی به مقام حق‌الیقینی است که بالاترین مرتبه معرفت عرفانی است. وی با اشاره به جایگاه مقام حق‌الیقین در سلسله مراتب سیر و سلوک عرفانی بیان داشت: حق‌الیقین حقیقتی است که در بین انواع شهود عرفانی ممتاز است، چرا که در این نوع از شهود عرفانی، هیچ‌گونه فاصله‌ای بین شاهد و مشهود نیست و حجاب‌ها به صورت کامل کنار رفته و کسی‌که به این مقام می‌رسد، حقایق هستی را کاملا درک می‌کند که عرفا از این مقام به فنا و وصول تعبیر می‌کنند؛ به تعبیری دیگر، انسانی که به این مقام برسد، صیرورت وجودی و ارتقای وجودی پیدا کرده است؛ یعنی انسان به یک ممکن وجودی برتر دست پیدا می‌کند. در این مرتبه‌است که انسان صاحب‌مقام، آن مرتبه را در خود پیاده می‌کند و عینیت برقرار می‌شود، ولی لازمه تثبیت این مقام این است که فرد هر گونه انانیت را از خود دور کند، تا حقیقت فنا خودش را نشان دهد؛ یعنی حقانی شود.

حجةالاسلام‌والمسلمین یزدان‌پناه از زاویه دیگر به تبیین مقام حق‌الیقین، پرداخت و تصریح کرد: مرتبه حق‌الیقین، شبیه علم حضوری نفس به نفس است که برترین نوع علم حضوری است که سراسر شعور و آگاهی است، بر این اساس، عرفا در بیان یکی از ویژگی‌های مقام حق‌الیقین قائل‌اند که در این مقام، هیچ‌گونه شک و تردید نسبت به معارف و حقایق ناب عرفانی وجود ندارد و هیچ خطایی در آن صورت نمی‌گیرد. فیلسوفان نیز بر این مطلب صحه گذاشتند. شیخ اشراق می‌گوید: حکیم حقیقی کسی است که به علم تجردی شهودی اتصالی برسد؛ یعنی عینیت برقرار است و تصریح می‌کنند که بعد معرفتی عرفان، از بعد معرفتی عقلی بالاتر است؛ به عبارتی، حجیت معرفتی شهود، برتر از حجیت معرفتی عقلی است. شیخ اشراق در تبیین این مسئله می‌گوید: تأکّد برهان در شهود است، نه از آن فلسفه و عقل. عقل خوب است و حجت است، ولی برتر از آن، معناست که باید در شهود پیدا کرد. ملاصدرا نیز می‌گوید: «از آن‌جائی‌که متن واقع را وجود اصیل تشکیل داده، اگر خواسته باشیم به عمق وجود اصیل برسیم، راهش معرفت حصولی است؛ یعنی از راه عقل، پی به آثار و صاحب اثر می‌بریم، ولی در مرحله علم حضوری به خود صاحب اثر می‌رسیم»؛ لذا تعبیر می‌کنند که فرق عارف با فیلسوفان این است که عارف، «عن قرب» می‌بیند و فیلسوف، «عن بعد» می‌بیند، براین اساس است که وقتی فیلسوف خواسته باشد معرفت عرفانی را ارزش‌گذاری کند برای آن حجت برتر قائل می‌شود، سرّ آن نیز همان برخورداری از علم حضوری برتر است. حجةالاسلام‌والمسلمین یزدان‌پناه به توصیف‌پذیری گزارشات و شهودات عرفانی اشاره کرد و گفت: فیلسوفان اعتقاد به بیان‌پذیری و توصیف‌پذیری شهودات عرفانی دارند، ولی این شهودات، حقایقی بسیار بکر و عمیق است که در بسیاری از موارد، زبان عرفی و عادی گویای آن نبوده و نارساست، ولی می‌توانیم یک زبان برساخته‌ای داشته باشیم و در حال حاضر، عرفان نظری می‌تواند به عنوان یک زبان برساخته، این خلأ را جبران کند. وی در خصوص این‌که این گزارشات و شهودات تا چه اندازه از حجیت برخوردارند، بیان داشت. گزارشی که عارف از شهودات خود می‌دهد، دو نوع است؛ ترجمه‌ای و تحکمی. در گزارش ترجمه‌ای، عارف آنچه را که مشاهده کرده، صریحاً و بلاواسطه گزارش می‌کند که این از حجیت کامل برخوردار است و در گزارش تحکمی، علاوه بر آنچه که کشف و شهود کرده، اموری را از ذهن خود برای تبیین و تحلیل آن اضافه می‌کند که این از حجیت برخوردار نیست، این کارشناس افزود: اگر غیرعارف خواسته باشد گزارشات عرفانی را درک کند و برای او قابل فهم باشد، باید مسیر همگانی و اساسی آن را طی کند که یکی از طریق عقل و استدلالات عقلی است و راه دیگر آن، بهره‌مندشدن از شریعت است.

تنظیم: حسین طحان

نماینده خرم‌آباد در مجلس شورای اسلامی

روحانیت، قدرت فکری نظام است

عضو کمیسیون اجتماعی مجلس شورای اسلامی، با تأکید بر این‌که روحانیت از زمان شکل‌گیری، همواره پیشتاز جریانات دینی کشور بوده است، گفت: امروز روحانیت با درایت و دور اندیشی، مشکلات موجود را شناسایی و برطرف کند. رضا رحیمی‌نسب، در گفت و گو با مرکز خبر حوزه، با تأکید بر این‌که روحانیت همواره پیشتاز جریانات دینی و انقلابی درکشور بوده و تأثیرگذاری غیر قابل انکاری دارد، گفت: امروز هم انتظار می‌رود روحانیت از ظرفیت و محبوبیت خود در بین جامعه استفاده کرده و برای حل مشکلات موجود، چاره‌اندیشی کند. وی با تأکید بر این‌که حوزه‌های علمیه، به عنوان مرکز علمی، تربیتی روحانی، باید بیش از گذشته فعال باشند، گفت: برای حوزه‌های علمیه، استقلال، اهمیت ویژه‌ای دارد؛ بنابراین، حوزه باید مراقب باشد که وابسته به هیچ حزب یا گروهی نشود و بر مبنای قرآن و اهل بیت گام بردارد. نماینده خرم‌آباد گفت: روحانیت، الگوهای بزرگی هم‌چون شهید مدرس، میرزای شیرازی، امام خمینی قدس‌سره و مقام معظم رهبری دارد که هر یک می‌توانند الگویی برای روحانیت امروز باشند. وی روحانیت را قوه ناطقه و قدرت فکری نظام دانست و گفت: منطقی بودن، پیشتاز بودن و ندای عدالت سردادن، از خصوصیات یک روحانی است؛ بنابراین، انتظار می‌رود که در هر کجا و توسط هر فردی کارشکنی صورت گرفت، اولین فریاد را روحانیت بزند. رحیمی‌نسب، ملاحظه‌کاری را آفت روحانیت دانست و گفت: همان‌طور که فریادها و اظهار نظرهای بی‌جا به مردم، جامعه و نظام، لطمه می‌زند، سکوت ناشی از عافیت اندیشی نیز لطمه می‌زند. وی با یادآوری خصوصیت شهید مدرس و امام خمینی گفت: بزرگان دیگری از حوزه نیز هم‌چون این دو بزرگوار، از زمان ورود به حوزه تا زمان مرگ، هرگز سکوت نکردند و تلاش آنان به پیروزی انقلاب اسلامی، منجر شده است. نماینده خرم‌آباد با تأکید بر این‌که نمایندگی مردم، وظیفه خطیری است، گفت: امیدوارم نمایندگان مجلس نیز به پیروی از روحانیون بزرگوار، همواره حرف حق را بزنند؛ خواه به سود آنان باشد، یا به زیان آنان.

عضوکمیسیون قضایی مجلس

روحانیون در عرصه‌های علوم روز موفق عمل کرده‌اند

نماینده قائنات در مجلس شورای اسلامی گفت: روحانیت را نمی‌توان به علوم دینی محدود کرد؛ دین اسلام که می‌گوید: «علم بیاموزید، حتی اگر در چین باشد»، هرگز نمی‌خواهد که مبلغ دین در یک حد مشخص محدود شود. حجةالاسلام‌والمسلمین موسی قربانی در گفت‌وگو با مرکز خبر حوزه، با بیان این‌که امروزه روحانیون بسیاری وجود دارند که در علوم روز، از جمله پزشکی، الکترونیک، رایانه و سایر موارد مهارت پیدا کرده‌اند، گفت: تبلیغ اسلام، تنها به منبر و مسجد محدود نمی‌شود، بلکه امروزه عصر ارتباطات و اطلاعات است و روحانیت باید با استفاده از ابزار روز، از مرزهای مکانی و زمانی عبور کنند، تا بتواند اسلام را در دورترین نقطه جهان تبلیغ کنند. وی با تأکید بر این‌که یکی از جایگاه‌های علم‌آموزی، دانشگاه‌هاست، گفت: هم‌اکنون روحانیون در دانشگاه‌ها تدریس می‌کنند و این امر برای همفکری اقشار گوناگون جامعه، بسیار لازم است. حجةالاسلام قربانی با ابراز تأسف از این‌که دانشگاهیان، تمایل به یاد گرفتن علوم حوزوی نشان نداده‌اند، گفت: حوزویان از همه فرصت‌های علم‌آموزی بهره‌گرفته‌اند و خود را به علوم خاص محدود نکردند؛ بنابراین اگر امروز مشاهده کردید که روحانیون در علوم فنی، پزشکی و حتی هسته‌ای، صاحب‌نظر شده و مدیریت می‌کنند، تعجب نکنید. نماینده قائنات با اعلام این‌که اسلام در حوزه سایر علوم، حرف‌های بسیاری برای گفتن دارد، گفت: چنان‌چه بسیاری از احادیث و روایات تحلیل و تفسیر شوند، در حوزه‌های ستاره‌شناسی، پزشکی، فیزیک، شیمی و سایر موارد، نظرات قابل توجهی وجود دارد؛ همان‌گونه که امام محمد باقر یا امام جعفر صادق علیهماالسلام، شاگردان بزرگی در علوم مختلف داشته‌اند.

پاسخ‌گویی پیامکی به سؤالات شرعی به ۴ زبان

مسئول سامانه پیام کوتاه(۱۰۰۰۰۱۰۰) دفتر حضرت آیةاللّه مکارم شیرازی از پاسخ‌گویی به سؤالات شرعی به چهار زبان فارسی، عربی، انگلیسی و اردو خبر داد. به گزارش مرکز خبر حوزه، حجةالاسلام وحید علیان‌نژاد گفت: این سامانه هم‌زمان با عید سعید فطر سال ۱۴۲۹ قمری (آبان ماه سال ۸۷) راه‌اندازی شد و تنها در دهه اول محرم امسال به بیش از ۱۰ هزار سؤال پاسخ داده شده است. وی افزود: علاقه‌مندان در ایران می‌توانند با ارسال سؤالات شرعی خود از طریق پیام کوتاه به شماره ۱۰۰۰۰۱۰۰ از سراسر کشور، بدون نیاز به پیش‌شماره حداکثر ظرف مدت ۲۴ ساعت جواب را دریافت نمایند. قابل ذکر است، به علت مشکلات فنی شرکت ارائه‌دهنده خدمات پیام کوتاه، پاسخ‌گویی به سؤالات مشترکین ایرانسل، مقدور نمی‌باشد. حجةالاسلام علیان‌نژاد در ادامه افزود: علاقه‌مندان در خارج از کشور، که با زبان فارسی آشنایی ندارند، می‌توانند سؤالات خود را به زبان‌های عربی، انگلیسی و اردو به شماره ۹۳۷۳۰۰۶۲۲۰ با پیش شماره ۰۰۹۸ ارسال کنند. وی ابراز داشت: از دیگر خدمات این سامانه، ارسال آخرین نظرات فقهی و تغییرات رساله معظم‌له برای اعضا می‌باشد که علاقه‌مندان برای استفاده از این بخش از خدمات می‌توانند عدد ۱۰۰۰۰۱۰۰ را به این سامانه ارسال نمایند و مقلدان خارج از کشور می‌توانند عدد ۱۱۰ را به شماره ۹۳۷۳۰۰۶۲۲۰ با پیش شماره ۰۰۹۸ ارسال کنند. حجةالاسلام علیان‌نژاد در پایان افزود: این دفتر، آماده ارائه خدمات ویژه، از جمله ارسال پیام کوتاه به صورت گروهی و هم‌چنین پاسخ‌گویی در ساعات خاص جهت مراکز علمی، حوزه‌های علمیه، دانشگاه‌ها و سایر ارگان‌ها می‌باشد که این مراکز می‌توانند درخواست خود را همراه با شماره تماس به این سامانه ارسال نمایند، تا در اسرع وقت، اقدامات لازم صورت گیرد.

حوزه علمیه خراسان برگزار می‌کند

نخستین جشنواره ایده‌های برتر فرهنگی در حوزه

مهلت ارسال آثار نخستین جشنواره ایده‌های برتر فرهنگی حوزویان، از ۳۰ آذر آغاز شد و تا ۲۲ بهمن ادامه دارد. حجةالاسلام علی اکبر سبزیان، مسئول دفتر فرهنگی حوزه علمیه خراسان، در گفت‌وگو با خبرنگار مرکز خبر حوزه، با اعلام این خبر گفت: ایده‌ها و طرح‌های ارائه‌شده می‌بایست با موضوع‌های فرهنگی، تربیتی، ادبی، هنری و ... باشد. وی به اهمیت توجه به مسایل فرهنگی در حوزه اشاره کرد و با تأکید بر اثرگذاری کار فرهنگی در رشد، افزایش، شناخت و تقویت جامعه در حفظ الگوهای فرهنگی خود خاطرنشان کرد: این جشنواره، به منظور تبیین و ترسیم چشم‌انداز مطلوب فرهنگی حوزه علمیه خراسان در افق ۱۴۰۴، در سطح مدارس خواهران و برادران این حوزه برگزار می‌شود. مسئول دفتر فرهنگی حوزه علمیه خراسان افزود: طرح‌های پیشنهادی در تدوین طرح جامع فرهنگی، تربیتی حوزه علمیه خراسان، مورد بهره برداری قرار خواهد گرفت. حجةالاسلام سبزیان از چاپ دفترچه‌ای با عنوان «طرح نامه ایده‌های فرهنگی، تربیتی» خبر داد و گفت: آخرین مهلت ارسال طرح و ایده، ۲۲ بهمن سال جاری می‌باشد. گفتنی است: متقاضایان می‌توانند برای کسب اطلاعات بیشتر به پایگاه اطلاع‌رسانی حوزه علمیه خراسان، به نشانی www.hozehkh.com مراجعه و یا با شماره ۰۵۱۱-۲۰۰۸۴۰۶ تماس حاصل نمایند.